

Bájkkeavijssa NuorttaSálto

Álgusj- jali sisbieelen - jali bárko ja muora gaskan

Kirsti Suongir lij 23 jage gá áhkkos jámij. Ittij ávvánis diede sán lij sámij berrahijs. Dav oattjoj diehtet esski moadda jage mañnela. De lij árrum állu «ládden» sáme sijdan Finnmárkon 15 jage.

Kirsti Suongir, álgos Karlsoyas Hábmerin, le árrum sáme bájken Dænon Finnmárkon 25 jage. Sán árru tjielgga sáme birrusin, le sámijn válldum, sujna li sámegiela láhtjama ja gálmma máná gudi divna li adnám sámegiela vuostasgiellan skávlán. Moaddi le Suongirij gássjelis læhkám gá le vierttim vásedit gáktu le álgoduvvat gá ij oajvvegiela máhte. Dá vahko le sán moadda lágádallamijt adnám Divtasvuonan ja Hábmerin gáktu gávnat sáme máttot ja identitehta ja suv persávnálasj rahtjamusá birra vaj suv máná ettjin galga dábdát sámmi "jallan" dagu sán le dábdám moatten dilen.

- Muhttij lij riek vájvve

- Ij le læhkám gássjelisvuodaj dagi liehket ájnna fámilljan gudi ij sámasta. Gá áhkko ja áddjá ja ietjá berraha li læhkám guossen, de li guládallam sámegiellaj. Dálle moadda jage mañnela de vuojnáv moadda ássje li lagámus fámmiljan dáhpáduvvam majt iv la ávvánis dábdám
- Áhpa juokkirik láhkáj rijbadimstrategiav; budáldit ietjat láhkáj – munji sjattaj hiervvim, ja oahppiv nivkkalit ja májádít gá dábdújj luondulasj. Vargga automáhtalattjat bieljiit dahppiv gá sámegiela gulliv. Lij ham giella mij juokkirik láhkáj ittij muv guoska, subtsas Kirsti dajs moadda jagijs Finnmárkon.

Boaddnjijn guhti lij vahkkomaneldidje moadda jage, de lij suv ávdásvástáduš gátsedam guládallamav mánárgárdijn ja skávlán. Muhttij lij sán ájnna æjgádijs guhti ittij sámegiela máhte.

- Álu lij állu vájvve. Lidjiv tjáhkanimijn gánná juohkkahasj sámástij, juska diehtin ittijv dájdada. Navti máhttiv hálvva iessen sjaddat, gá sáhkadahttájiv ássij man birra juo lidjin sáhkadam. Mañenagi rávkiv dálkáv tjáhkanimijn ja rávkiv aj gájka tjállaga skávlás galggin goappátij giellaj tjáleduvvat, ja oadtjuv dav tjadádum, subtsas Suongir, guhti mañnela válljídúváj æjgátoajvven Sámeskávlán guokta jage. Sán le riek bællásasj galggá sámástuvvat æjgáttjáhkanimijn sáme mánárgárdijn ja skávlán.

- Ij guossak galga liehket guoktáladdam makkir giella galggá vuoroduvvat skávlán. Valla viertti liehket dálkka tjáhkanimijn ja diedo skávlás viertti boahdet goappátij giellaj. Ja vuojnnet buoragit maná gá li dássju akta jali guokta dárogielaga tjáhkanimijn. Jus ienebuv báhti, de muv átsádallamijs dárustattjáji. Moaddi dárogiella tjáhkanimigiellan le sjaddam, subtsas sán.

letjas sáme identitehta

- Gá mán bajássjaddiv, ædnámijn lidjin skuova ma siejnen gahtsahin gangan

sijdan Karlsoyan. Dájt sán vaselijnajn vuojdaj juohkka javla. Mij máná jáhkijma da lidjin tyskaskuova, gá ællim dábalasj skuovaj muoduga. Valla da lidjin gábmaga ma lidjin ædnáj goarodum gá sán lij máná. Gá gatjádív áddjás dáj birra, de ittij sidá vástedit, subtsas Kirsti. Áhkkos jámij gá Kirsti iesj lij 23 jage vuoras. Ja ittij guossak gætjádálá sán lij sáme berrahijs..

Gá rahtjamus sáme oahppoplána birra lij værámusán, de Kirsti Suongir guládaláj Johan Albert Kalstadajn. Sán máhtij subtsastit suv sáme máttot ja identitehta birra, ja riekta birra sáme jienastusláhkuj tjáleduvvat. – Dat dábdó lij riek buorre. Dán mañnela dájdadattájiv ienebuv ja ienebuv. Munji li ædnám gábmaga gætjádallam majt midjij vattij, vaj galgajma gávnat ruoptus ietjam identitehta. De áhtsiv adnet dav dálusj sáme mañepnamáv (Suongir) mij Svierigis tjuovoj. Dav oadtjuv, ja sámmi mañepnamma adnegádiv nuoramus oabbám. Ja ihkap nágin dajs ietjádijs aj málsu, májut Kirsti Suongir, guhti álgos lij akta 6 oarbbenijs. Ájnna viellja hekkav massij gávkas bijllasuorman jagen 1990.

Viertti sámegiela ávdás rahtjat

Kirsti Suongir le julevsáme gápptej áttjudam, ja le moadda kursajt

tjadádam sámegiela áhpatjit.

- Ja vijmak suojmma boahá, májudallá Kirsti.
- Miján li gálmma máná. Áhttjes le sámastam mánájda bajássjaddamin ja mán lev dárustam. Mij lip guovtegiela fámillja, midjij le vaddám buorre átsádallama sáme sijdan árrót. Dájna sávva máná galggi oahppat láttij sebrudagán rijbadit, ja navti sjaddat ienep diedulattja mij guosská sámegiellaj ja –kultuvrraj.
- Riek vuorbálattja lip læhkám giellattjat, gá mijá máná li dájmalattjat guovtegielaga nav gák nav tjábbát javladuvvá. Álla nav moattes gudi bessi sámegiela vuostasgiellan láhkát vuodoskávlán Vuonan. «Gássjelisvuoda» ma mujna dárogielak iedden li ja li læhkám sáme skávlán ij njuolga máhte buohtastaheduvvat dáj hástalusáj ma li sámegiela æjgádiv ietjá sajijn Vuonan, sierraláhkáj dáj sajijn gánná rahtji vaj ávvánis galggi sámegiela áhpadusáv mánádiv oadtjot. Viertip aktan rahtjat vaj divna sáme máná galggi máhtelisvuodav oadtjot áhpadusáv sámegiela ja sámegiellaj skávlán. Riek ájnas le da gudi áhpaduvvi sámegiela vuostasgiellan buoragit várajváldeduvvi, ietjas árvoj, hæjtta Kirsti Suongir.

Tæksta: Børge Strandskog
Járggálibme: Idar Kintel/Divte Media AS

